

מפלגת הירוקים: מסמך מדיניות למצוקי החוף, יביא להרס החוף לטובת הנדל"ן

29 ליולי 2010 מאת: דובר מפלגת הירוקים

מפלגת הירוקים פנתה לחברי הועדה לשמירת הסביבה החופית לא לקבל את ההמלצות ההנדסיות במסמך המדיניות בנוגע מצוקי החוף. עיקר ההמלצות במסמך הינו להשקיע 500 מיליון שקל בניית שוברי גלים מול חופים עירוניים על מנת לבלום את גלי-הים זאת כדי להציל את הנדל"ן שקיים על המצוק.

דרור עזרא רכז תחום ים וחופים במפלגת הירוקים אומר: "ההמלצה לבנות שוברי גלים לאורך החופים העירוניים תביא לחיסול רוב חופי ישראל, אין שום הצדקה להרוס את חופי ישראל למען הנדל"ן על המצוקים. גלי-הים אינם אויבי המדינה ולא צריך לבנות חומות בצורות נגדם, הדרך הנכונה לפעול לפנות את הנדל"ן שעל המצוק ולייבא חול על מנת לכסות את גרעון החול הגדול שיש בחופי ישראל."

השבוע התקיים בוועדה לשמירת הסביבה החופית דיון על מסמך מדיניות למצוקי החוף אשר כולל המלצות הנדסיות להקים שוברי גלים לאורך חופי ישראל, בעיקר בערים הרצליה נתניה ואשקלון, מפלגת הירוקים פנתה לחברי הועדה והצביעה על שורת פגמים במסמך:

מנדט מצמצם ולא נכון

המצוק החופי הוא אחד ממרכבי הסביבה החופית, לא נכון להתייחס רק למצוק, ולא לחוף, לים, לרוח, ללחות, לחול וכו'.

מדיניות סותרת את החוק

המדיניות המוצעת הינה החמרה קשה של הפגיעה בסביבה החופית, ולא צמצום כפי שדורש החוק.

ניגוד עניינים של אינג' לאונרדו שטדלר

מעורב בשורה של פרויקטים של הגנה פיסית על המצוק, דומים לאלו המומלצים במסמך!

אי-התייחסות לנעשה בעולם

המסמך לא מצביע על מסמכים/מחקרים מן העולם מהם למדו מחבריו, ועל ניסיון עליו התבססו, להתרשמותנו לא בכדי הייתה התעלמות זו!

אי-התייחסות לגרעון החול

הבעיה האמיתית והעיקרית של הסביבה החופית, אשר גורמת לנסיגת המצוק ולסיכון של מבקרים בחוף. הפתרון כמובן הוספת חול.

אי-התייחסות לשיטות אחרות

מחברי המסמך היו כנראה נעולים על הגנה פיסית קשיחה, אחרת אין הסבר מדוע הם התעלמו כמעט כליל משיטות אחרות כמו הזנת חול.

סתירה פנימית במסמך

כיצד מסבירים מחברי המסמך בין העבודה כי המכירים בנזק שגורמים מבנים ימיים למצוק אבל ממליצים באותו מסמך על מבנים כאלו!?!?

אי-התייחסות סילוק מבנים ימיים מזיקים

המסמך לא מתייחס לאפשרות של סילוק מבנים ימיים מזיקים למרות שזה נעשה בעולם, אין גם התייחסות להקמת מעקבי חול.

מפלגת הירוקים ממליצה לנקוט בשורה של צעד על מנת לשקם את חופי ישראל:

1. הפסקת בניה על המצוק (גם שאושרה בעבר)
2. פינוי פיצוי לבניה קיימת, מהמצוק
3. פירוק שוברי גלים
4. פירוק קירות הגנה
5. הוספת חול רב שנתית לחופים
6. הקמת מערכות מעקפי חול למרינות ונמלים
7. הקמת רשות לאומית לניהול החוף
8. מעקב מדעי וטיפול קבוע בחוף
9. הרחבת הקדר מקצועי בתחום

להלן מכתבו של דרור עזרא ליו"ר הולחו"ף

לכבוד:

אדר' שמאי אסיף

יו"ר הולחו"ף

שלום רב,

הנדון: התייחסות מפלגת הירוקים למסמך מדניות התמודדות עם התמוטטות המצוקים

הקדמה

הסביבה החופית (coastal area) בה מתרחש המפגש בין הים ליבשה מטבעה הינה דינמית ביותר ובלתי יציבה. התמוטטות המצוקים אינה תופעה שלילית שצריך לבלום אותה, מדובר בתהליך טבעי המתרחש עשרות אלפי שנים בחופי ישראל! עיקרו של מסמך המדיניות שהוגש לממשלה הינו המלצה לבניית הגנה פיסית, וייצוב קו החוף (או שמא ביצורו, (הכוונה להכניס יציבות לתחום שבאופן טבעי אינו יציב, הינה התערבות פסולה בסדרי בראשית ונועדה לכישלון! כפי שמחברי הדוח כותבים, במספר חופים בישראל דווקא אותם מתקני ימיים "להגנה פיסית על החוף" המוצעים במסמך הם אלו אשר גרמו לשיבושים קשים, הן לחופים בהם הוקמו והן לחופים סמוכים. הכשל הבסיסי במסמך הינו הוצאת עניין המצוקים והתייחסות אליו באופן נפרד משאר מרכבי הסביבה החופית והם: חוף, ים, נחלים, חול, רוח, לחות, גלים, זרמי-ים וכו..

למעשה המנדט שניתן לכתובי המסמך הינו לשמור על הנדל"ן שעל המצוק, וכתוצאה מכך הנדל"ן הופך לערך עליון ומעודף בעוד שאר המרכבים בסביבה החופית נתפסים כאלמנטים "שמפריעים" כביכול ולכן הינם מטרה לגיטימית לשיבוש והרס.

רקע

א. הגורמים להתמוטטות המצוקים

בדוח מתוארים שלושה מן הגורמים להתמוטטות המצוקים, והם לפי הדוח (עמוד 14) אי-יציבות המדרון, חתירת גלי הים בבסיס המצוק, ונגר עלי לכיוון המצוק.

ברור כי הקרבה לים יש בה כדי להאיץ את תהליכי הבליה של הכורכר, השאלה היא האם רק גלי הים הפוגעים בבסיס המצוק הם הגורמים לנסיגתו? להתרשמות הח"מ התשובה לכך היא לא.

הח"מ כבר שנים עוקב באדיקות אחר מפולות כורכר באזור השרון, ממעקב זה עולה כי מגע גלי הים עם בסיס המצוק הינו רק אחד הגורמים, וישנם גורמים אחרים הקשורים במצוק עצמו ובים הגורמים לגלישות קרקע ומפולות.

להלן כמה גורמים נוספים שלא הוזכרו בדוח שלהתרשמות הח"מ יש השפעה על נסיגת המצוק:

• חוזקה של שכבת המצוק העליונה – ישנו שוני גדול במבנה שכבות הכורכר בין המצוקים, כך שמצוקי סומכים עם אתם תנאי ים מתנהגים אחרת, שוני זה מתבטא בלא מעט מקרים בשוני בשכבה הכורכר העליונה שתהליכי הבליה שלה יותר מהירים וגורמת למצוק להיות פחות יציב.

• הגשם, הלחות, הרסס והרוח – לגורמים אלו גם יש השפעה גדולה, גורמים אלו מחלישים במחזוריות את הכורכר. התייבשות הכורכר לאחר הגשם או הלחות או רסס גורמים לחול שלכוד בכורכר להתרופף ורוחות חזקות מסלקות אותו מן המצוק, גם עניין זה תלוי בסוג שכבת הכורכר. (ביום עם רוחות אפשר לראות כמויות גדולות של חול זולגות מן המצוק).
• כיסוי הצמחייה – לצמחייה יש גם השפעה על יציבות המצוק, במצוקים שעליהם יש כמות גדולה של צמחייה מתרחשות פחות מפולות (כנראה ממתנים את הבלאי של הגשם והלחות). אפשר היה לראות זאת במצוק אפולוניה שכמעט מיד לאחר שהתחילו עבודות חישוף הצמחייה (שנת 2000) החלו בו מפולות. על חלק מהצמחייה משפיעה "לרעה" רסס הים כתוצאה מהצרות החוף.

הדוגמה הבולטת לעובדה שגלי-הים אינם הגורם היחיד למפולות הינה המפולת שהתרחשה לפני שנתיים במצוק מלון אכדיה, שלפניו משתרע חוף חולי ברוחב של 100 מ' ובשל שוברי הגלים במקום גלי הים לא נוגעים בבסיסו. למרות זאת התרחשה במקום מפולת די גדולה.

כפי שמתואר בדוח, אין ספק כי הגורם הגדול למפולות הם החופים הצרים אשר מאיצים מאוד את גריפת המפולות ע"י גלי הים. אבל כפי שמתואר לעיל ישנם לא מעט מפולות וגלישות קרקע בלי קשר לגלי הים.

ב. גישות התמודדות עם התמוטטות מצוקים בעבר

התמודדות עם תופעת התמוטטות מצוקי הכורכר אינה חדשה, אפשר לראות זאת בחופיה הצפוניים של הרצליה בה ישנם שני מבנים בני מאות שנים אשר התמודדותם עם התופעה הינה שונה.

• מבצר אפולוניה – מבנה אימתני שנבנה בידי הצלבנים על שפת המצוק, המלווה באלמנטים של הגנה פיסית על המצוק (הן שוברי גלים, והן קירות ים).

התוצאה: האלמנטים המגנים נשחקו למרות שהאזור מוגן באופן טבעי ע"י שרטוני סלעים, והמבנה קרס בחלקו וממשיך לקרוס גם היום לים.

• מסגד סידנא-עלי – מבנה גדול שנבנה בידי הממלוכים בנסיגה של עשרות מטרים משפת המצוק.

התוצאה: המסגד עומד עד היום על תילו ונעשה בו שימוש רציף מאות שנים ללא צורך השקעת עתק בהגנה פיסית, ובתחזוקתה.

ההבדל בין שתי הגישות נעוץ בזהות הבונים, את המבצר הצלבני בנו מהגרים מאירופה שלא הכירו את חופי ישראל ובנו בתוך איזור הסיכון ולמרות ההשקעה האדירה בבניה והניסיון ההנדסי העשיר המבצר קרס. ואילו את המסגד בנו אנשים מקומיים שהכירו את החוף ואת ההתנהגות הטבעית של המצוק אשר ידעו מהו אזור הסיכון ונמנעו מבניה בו.

הסיפור כאן פשוט, ממש כמו בענייני בריאות, מניעת המחלה הינה עדיפה בהרבה על ריפוי המחלה בעזרת ניתוחים קשים.

ג. גישות התמודדות עם התמוטטות המצוקים בעולם

תופעת התמוטטות המצוקים אינה ייחודית לישראל, במדינות העולם המערבי קיים תיעוד רב בנושא בהם מחקרים של עשרות שנים, ומעקב אחר השפעתם של אלמנטים פסיים קשיחים מגנים. המסקנה היא ברורה מבנים ימיים להגנה פיסית על החוף גרמו לנזקים כבדים בעיקר לחופים סמוכים. לכן, המגמה היום בעולם המערבי הינה להתמקד בעיקר בגישת

הטיפול הרך, והרבה פחות בגישת הטיפול הקשיח להלן גרף המתאר זאת.

EM 1110-2-1100 (Part I)
30 Apr 02

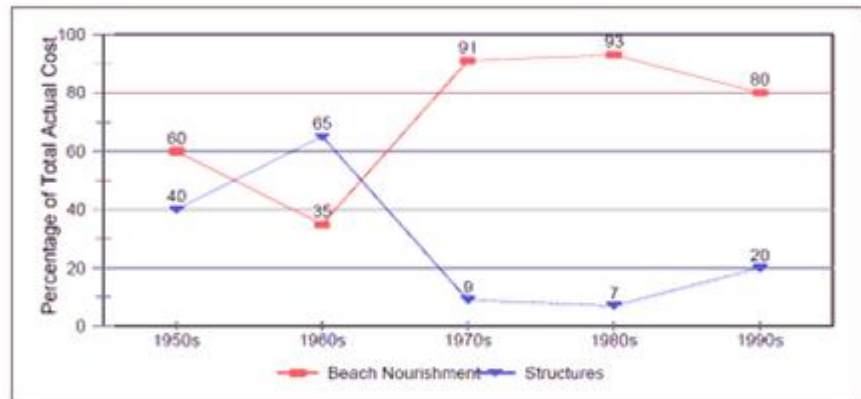

Figure I-3-13. The shift from fixed structures to beach restoration and nourishment (from Hillier 1996)

[מתוך Coastal Engineering Manual \(Part-I-Chap-3\)](#)

בהתאם לכך המגמה בעולם ובעיקר בארה"ב לא לאשר הגנה פיסית קשיחה, כמה מדינות בארה"ב אף אסרו לחלוטין בניית כזו בחוק!

Many states have shifted from hard structure approaches to policies that favor soft structures, specifically beach nourishment and beach bulldozing. Some states have even outlawed shoreline armoring (i.e. New Jersey, North Carolina, South Carolina, Maine):

[מתוך ASMFC Habitat Management Series # 7 November 2002](#)

בעולם כיום המגמה הינה לתמוך בפתרונות של "פינוי פיצוי", טיפול קבוע בהזנה חול מלאכותית ואף פירוק מבנים ימיים שנבנו בעבר.

להלן דוגמאות למדיניות בנושא מן העולם:

[Rhode Island Coastal Resources Management Program](#)
[South Carolina Law: Chapter 39-Coastal Tidelands & Wetlands](#)
[North Carolina Coastal Area Management Act.](#)
[New Jersey Coastal Zone Management Rules](#)

ד. תרומת התמוטטות המצוקים לסביבה החופית

כאמור התמוטטות המצוקים הינה תופעת טבע, ולפיכך הינה חלק במכלול מרכבים שלם של הסביבה החופית, לכן יכול ותהיה למניעתה השפעה שלילית על הסביבה החופית. למשל מניסיון והתרשמות של הח"מ ב-20 שנה האחרונות בחופי השרון המצוקיים, מפולות כורכר תורמות חול, אגרגטים גסים, אבני כורכר בגדלים שונים ואף סלעים גדולים לחוף. אלו יוצרים סביב המפולות מערכות חיים שלימות, בחלק מן המקרים אף נוצרות בריכות חוף רדודות שהינן חיוניות למספר מינים של בע"ח ימיים שבריכות אלו משמשות להם "כאינקובאטור". לכן מעבר להשפעתם הפיסית השלילית של המבנים הימיים, עצם מניעת המפולות הינה שלילית!

התייחסותו למסמך

1. מנדט פגום מהותית למסמך המסמך

כאמור אנו סבורים כי נפל פגם מהותי בדוח והוא המנדט המוגבל ובלתי נכון שניתן למכני המסמך, מכני המסמך הבינו מן המנדט "התמודדות עם התמוטטות המצוק חופי" שמטרתם הינה לספק לממשלה המלצות איך לבלום את התופעה נסיגת המצוק על-מנת להציל את הנדל"ן.

בשל גישה מצומצמת זו המסמך הינו פגום ביותר וחסר התייחסות נאותה וראויה למרכבים האחרים בסביבה החופית, למשל מה בנוגע לנושאים להלן:

- שיבוש תנועת החול בקו החוף.
- שיבוש תנועת החול בנקודת שבירת הגלים.
- שיבוש אזורי שבירת הגלים
- שיבוש אזורי הגלים החוזרים
- שיבוש הזרמים צפון דרום.
- שיבוש תנועת החול ע"י רוח
- שיבוש כתוצאה מבלימת המפולות
- שיבושים לחופים סמוכים
- פגיעה ביכולת השימוש של משתמשים שונים בחוף(גולשים, מתרחצים וכו')
- שיבוש של מערכות ביולוגיות

2. התעלמות רבתי מחוק שמירת הסביבה החופית.

אמנם בדוח קיימת התייחסות לחוק שמירת הסביבה חופית, אבל זאת התייחסות מתפתלת, שחטאת למטרותיו האמיתיות של החוק, למעשה מחברי הדוח מנסים לשכנע כי שיבוש התנהגותו הטבעית של המצוק הינה שמירה עליו (ראו עמוד 33 במסמך) ולכן עומדת כביכול בעקרונות החוק. אין רחוק מזה, החוק אכן מתייחס למצוק, אבל ההתייחסות הינה למצוק הטבעי, שכאמור מתמוטט באופן טבעי כבר עשרות אלפי שנים. בכל אופן, התייחסות זו לעניין המצוק והתעלמות משאר סעיפי החוק מסלפת את שאר הערכים שהחוק מבקש לקדם, יתרה מזאת הגנה ע"י מבנים ימיים הינה בסתירה מוחלטת אליהם. התייחסות לערך הנדל"ני כערך עליון סותרת לחלוטין את מטרות חוק שמירת הסביבה החופית להלן:

(1) להגן על הסביבה החופית ואוצרות הטבע והמורשת שבה, לשקמם ולשמרם כמשאב בעל ערכים ייחודיים וכן למנוע ולצמצם במידת האפשר פגיעה בהם ;

(2) לשמור את הסביבה החופית והחול החופי לתועלת ולהנאת הציבור, ולדורות הבאים ;

(3) לקבוע עקרונות והגבלות לניהול, לפיתוח ולשימוש בני קיימא של הסביבה החופית.

כפי שאפשר לראות שמירה על ערך הנדל"ן של אנשים פרטיים אינה אחת ממטרות החוק, להיפך: יישום ההמלצות במסמך יסכלו את מטרות החוק שהינה לשמור על אוצרת הטבע, בהם החול החופי, לצמצם את הפגיעה בסביבה החופית ולאפשר את הנאת הציבור.

ההמלצות בדוח מהוות פגיעה בסביבה החופית כהגדרת בחוק, ההגנה הפיסית המומלצת עונות לחמש משש ההגדרות של פגיעה בסביבה החופית בחוק, להלן:

(1) פגיעה במערכות אקולוגיות המתקיימות בסביבה החופית ;

(2) פגיעה בטבלאות גידוד ומסלע, במעורות ובמצוקים טבעיים, בדיונות חול ובאזורי שפך של נחלים, המצויים בסביבה החופית ;

(3) פגיעה בקו המגע בין הים ליבשה ושינויו ;

(4) פגיעה בזרימה ובתנועה הטבעית של החול החופי ומי הים ;

(5) גרימת סיכון או נזק לאזורי מחיה של מיני צומח או בעלי חיים ולרבייתם בסביבה החופית ;

(6) פגיעה באתרי מורשת ועתיקות כהגדרתם בחוק העתיקות, הנמצאים בסביבה החופית ;

יש לזכור סעיף 7(ב) מחייב את הולחו"ף לפועל לצמצם את הפגיעה בסביבה החופית (בתחום החוף) ואם מתבקש אישור לפגיעה כזו המטרה שלה צריכה להיות הנאת הציבור, להלן:

"לא תאשר הועדה לשמירת הסביבה החופית, תכנית או היתר הטעונים אישורה בתחום חוף הים, אלא לאחר שבחנה את ההצדקה באישורם אל מול ההכרה בערך של השמירה וצמצום הפגיעה בסביבה החופית לתועלת הציבור ולהנאתו ובערך של שמירת ערכי הטבע, הנוף והמורשת, ובאופן שלא יהיה בו כדי לגרום לפגיעה במידה העולה על הנדרש בזכות הציבור למעבר חופשי לאורך תחום חוף הים ותקבע, ככל הנדרש וככל האפשר, את האמצעים הנדרשים כדי לצמצם את הפגיעה בסביבה חופית וכדי לשקם את הפגיעה בסביבה החופית, אם תיגרם פגיעה כאמור."

לפיכך, גם אם תבוא תוכנית או היתר שירצו להתבסס על דוח זה על מנת להציל את הנדל"ן שעל המצוק יהיה אסור לוועדה לאשרה, משום שהינה חורגת מן הקבוע בחוק.

3.ניגוד עניינים מהותי של היועץ הנדסי של מחברי הדוח

אינג' 'לאונרדו שטדלר' הינו המהנדס הפעיל ביותר בנוגע לבניית מבנים ימיים שכביכול באים להגן על מצוקי הכורכר. אינג' שטדלר היה והינו מעורב בפרויקטים בהרצליה, אשקלון, שדות-ים, נתניה ועוד. למעשה המלצות הדוח מייצרות לאינג' שטדלר הכנסה פוטנציאלית גבוהה מאוד בשל אופי המבנים הימיים הדומים מאוד למבנים שאינג' שטדלר מעורב בבנייתם! אי-אפשר לא להתייחס בהקשר זה לעניין מיגון אפולוניה שבו אינג' שטדלר היה מעורב, שנבנה בהיתר שנדון בוועדה המקומית הרצליה בלבד ללא תסקיר השפעה וללא אישור הולחו"ף. באופן תמוה הדוח מתייחס באופן אוהד אל בניה זו למרות שבדוח, מתוארים נזקיהם החמורים של קירות ים והמלצה שלילית לגביהם.

4.אי-התייחסות לנעשה בעולם

כאמור בעולם המערבי העיסוק בסוגייה הינו מקיף, מקצועי ורב שנים, בעולם הגיעו למסקנה הפוכה מהמסקנה בדוח, והיא לא לאשר הגנה פיסית קשיחה אלא רק במקרים יוצאי דופן, והטיפול בחוף צריך להיות באמצעות טיפול רך כמו הזנת חול מלאכותית, במיוחד בחופים חוליים כמו בישראל.

כנראה לא בכדי מחברי הדוח לא התייחסו לנעשה בעולם המערבי, או בכלל בעולם. אולי חששו כי הקורא הסביר יטעה לחשוב כי הטיפול בחופי ישראל הינו דומה למצב במדינות עולם שלישי ולא מתקדם כמו במדינות המערב.

וידגש, קיימים מחקרים נרחבים בנושא נסיגת חופים, וגם ספציפית בהתמוטטות מצוקים, משום מה אין בדוח שום התבססות על דוח מן העולם, בכל אופן לא צוינו התייחסות למסמכים כאלו.

5.אי-התייחסות לעובדה כי גרעון החול הינו הבעיה של חופי ישראל

האצת נסיגת המצוקים הינה למעשה סימפטום לבעיה העיקרית של חופי ישראל והיא גרעון חול אדיר של עשרות מיליוני קוב.

הגורמים העיקריים למחסור החול בישראל הינם כריית חול אדירה שהייתה עד שנות הששים, ושורה של מבנים ימיים המשבשים קשות את תנועת החול מדרום לצפון, בראשם נמל אשדוד.

רוב תנועת החול מתרחשת באזור שברית גלי הים, אשר גורמים לערבול חול מן הקרקעית לים. שוברי גלים משבשים את תנועת חול זו בשתי צורת:

•הוצאת חול מאזור שברית הגלים – שוברי גלים של מעגנות גורמים לחול לעקוף אותם כך שחלק גדול מן החול נשאר בעומק הים ומפסיק להשתתף בתנועת החול.

•לכידת חול מאחורי שוברי גלים מנותקים – החול הנלכד מאחורי שוברי גלים מנותקים נגרע מתהליכי תנועת החול, יתרה מכך אזורים אלו הופכים למלכודת חול שלוקחים חול מחופים סמוכים.

מלבד האצת נסיגת המצוקים, החופים הצרים מסכנים את הנופשים בחוף בשל העובדה שהם נאלצים להתקרב יתר על המידה אל המצוקים.

בכל אופן הדוח לוקה בכך שהוא מתמקד בסימפטום של הבעיה, האצת נסיגת המצוקים, ולא בבעיה עצמה והיא גרעון החול מעשי ידי אדם!

משמעותו האמיתית של הדוח היא **חיסול טוטאלי של חופי ישראל הטבעיים**, הן הריסתם ע"י שיבוש ישיר (בניית שוברי גלים) והן הריסתם ע"י שיבוש "עקיף" גריעת כמויות גדולות של חול משאר החופים.

6.התייחסות שולית ובלתי ממצה לעניין הזנת חול מלאכותית

באופן תמוה אותו טיפול נפוץ ומקובל בעולם המערבי, הזנת חול מלאכותית ללא מבנים ימיים, זכה כמעט להתעלמות, התייחסות היחידה לעניין הייתה בעמוד 37, אין פירוט של היקף החול הנדרש, אין פירוט של מקורות חול אפשריים, אין פירוט של עלות טיפול זה. אולי טיפול זה זול יותר משוברי גלים?

מקריאת הדוח נדמה שהינו מכוון לפתרון מסוים, בניית מבנים ימיים, ומעלים כל פתרון רלוונטי אחר. האם היה חשש אולי להוביל את הקורא הסביר של הדוח לפקפק בפתרון שמציעים מחבריו?

7. עניין סכנת חיים

בעוד מטרת המסמך, ועיקר הטקסט בו הינם שמירת על הנדל"ן שעל המצוקים, המסמך מוצג בתקשורת ולציבור כמסמך שנועד להציל חיים.

התמוטטות המצוקים אינה תופעת הטבע היחידה בישראל שבאופן פתאומי גורמת לשינוי מצב. למשל, ישנן התמוטטות מצוקים בנחלים, שיטפונות, רעידות אדמה.

בניגוד למדיניות **אי-בלימת/אי-התערבות** בתופעות טבע אלו באופן מוזר ויוצא דופן דווקא **מוצע לבלום** את תופעת התמוטטות המצוקים בחופי הים התיכון.

אין ספק כי שהייה בצמוד לשפת המצוק יכולה להסתיים באסון, בין אם מדובר במצוק בנחל צאלים, מצוק בערבה, מצוק בנגב, או מצוק בחוף הים, לצערנו אי-זהירות קיימת בכל מקום וגם באתרי טבע.

וכאן עולה שאלה עקרונית האם נכון למגן את כל אתרי הטבע בישראל? האם לבנות קירות תמך למצוקי מדבר יהודה והנגב? האם למלא בבטון את הבריכות בנחלי הגולן שאנשים לא יטבעו בהם? והאם לשריין את מצוקי הכורכר שלא יתמוטטו?

בכל אופן, התמוטטות מצוקי כורכר ממשיכות להתרחש גם בחופים שהם לכאורה מוגנים, כאמור כזו התרחשה במצוק במלון אכדיה, התמוטטות התרחשו גם באפולוניה בה נבנתה סוללת הגנה מסיבית ביותר. הבעיה היותר גודלה שמבנים אלו גורמים לנסיגה בחופים סמוכים ומגבירים בהם את סכנת החיים בשל העובדה שבני אדם נאלצים להתקרב למצוקים. בסיכומי של דבר, באופן כולל סכנת החיים בחופי ישראל תישאר ללא שינוי אם בחופים מסוימים יבנו מבנים ימיים, סכנת החיים בהם תפחת, אבל בחופים הסמוכים היא תגבר.

מעבר לכך נשאלת השאלה האם סכנת החיים ממצוקי כורכר הינה גדולה יותר מאשר סכנת חיים כתוצאה מתופעות אחרות? **התשובה היא לא!**

בעוד שב-20 שנים האחרונות **נהרג אדם אחד** כתוצאה מהתמוטטות מצוק כורכר בחוף, באותה תקופה נהרגו עשרות אנשים בתוצאה משיטפונות, רק השנה נהרגו כמה אנשים בשיטפונות! וכאן צריכה להשאל השאלה מדוע המדינה לא תשקיע במניעת שיטפונות?

8. סתירה פנימית בדוח

בדוח בעמוד 10 מתארים מחבריו כראוי את הרקע לתופעת נסיגת המצוקים, ואת הגורמים להאצתה מעשי ידי אדם להלן: **האיזון במערכת דינאמית זו מופר בנוסף גם על ידי התערבות אנושית ישירה אשר מצד אחד גורעת חול (בניית סכר אסואן, ייצוב שולי הדלתה של הנילוס וכריית חול וכורכר בחופי הים), ומצד שני מפרה את תנועת החול לאורך החוף וגורמת להצטברות מקומית על חשבון פיזור מאוזן (הקמת נמלים ומעגנות, מזחים, שוברי גלים ומתקנים ימיים אחרים לאורך החופים).**

כפי שמתואר נכונה בטקסט לעיל, אכן מתקנים ימיים אשר משבשים קשות את תנועת החול הם הגורמים לנסיגת החופים והאצת תהליכי התמוטטות המצוקים. אבל באופן **תמוה ומוזר** מחברי הדוח מציעים לבנות שוברי גלים ומתקנים ימיים. הדבר דומה לחולה הבא לרופא, וזה אומר לו מצאתי את הגורם למחלתך: הרעל שאתה שותה כל יום, והתרופה למחלתך היא אותו רעל שאתה שותה! כיצד אפשר לפתור את האבסורד זה, עוד מאותם גורמים לבעיה הם לכאורה הפתרון? למחברי הדוח הפתרונים.

9. אי התייחסות להסרת מתקנים ימיים משבשים והקטנת השפעתם

כפי שעולה מן הטקסט לעיל, חלק גדול מן הבעיה מעשי ידי אדם הינם אותם מתקנים משבשים שנבנו במשך השנים לאורך חופי ישראל.

כל אדם סביר יבין כי אם מתקן גורם לשיבוש, הסרתו תגרם להקטנת השיבוש, אבל ההיגיון ההנדסי של מחברי הדוח כנראה קצת שונה.

הסרת מתקנים ימיים שגורמים נזק לתנועת החול הטבעית נעשית בעולם, ומתקנים כאלו מוסרים, גם למתקנים כמו נמלים שלהם זקוק הציבור ישנם פתרונות הנדסיים של הקטנת ההשפעה על תנועת החול ע"י מערכות מעקף חול (sand bypass). משום מה הדוח לא מתייחס לאפשרות זו!

ישנה בדיחה על מהנדס שבה לבחון בור גדול שנוצר בכביש שהוא בנה, ואומר לפרנסי העיר המודאגים אין ברירה חייבים לבנות כאן מחלף. (אולי כך גם כאן?)

10. המלצותינו

ישנה חשיבות גדולה לכך שהגישה תהיה של טיפול וניהול החוף לאורך זמן על פני גישה של פתרון הנדסי של "זבנג וגמרנו".

יש מקום לשקול להעביר את הטיפול, ניהול והפעלת החוף על כל היבטיו לרשות לאומית שתמומן הן ע"י המדינה, הן ע"י

הפעלת עסקים בחוף (חניונים, קיוסקים וכו') והן ע"י הרשויות המקומיות. מטרת העל של רשות כזו צריכה להיות טיפול וניהל החוף לטובת כלל הציבור, מתן מענה למשתמשי החוף השונים, חקר ומעקב אחר התנהגות החוף. יש ללמוד מניסיון של מדינות אחרות ולבדוק מסמכי מדיניות בעולם, ישנם לא מעט מסמכים כאלו. מסמכים אלו לא מצביעים על כלי אחד אלא מדרגים את הכלים לפי איכותם הציבורית שמתבטאת בד"כ בסיוע ממשלתי לכל כלי. במסמכי מדיניות בעולם יש חשיבות מכרעת לבעלות על הקרקע כיוון שבישראל רוב הבעלות היא של המינהל אזי יש לתת לזאת תשומת לב. להלן המלצותינו לדירוג של הכלים:

כלי	בעלות	המלצה
שינוי זכויות בניה, בשטחים לא בנויים	מינהל	ביטול זכויות בניה ללא פיצוי
	פרטית	ביטול זכויות בניה + פיצוי כספי או העתקת זכויות
Relocation פינוי פיצוי	מינהל	הערת אזהרה בטאבו, לא להתיר חידוש חכירה
	פרטית	פיצוי חלקי שהולך וקטן עם הזמן (קרקע חלופית)
הסרת מתקני ימים	מינהל	בדיקת כדאיות אם לסלקם (למשל מרינה אשקלון)
	פרטית	
הקמת מתקני מעקף חול	מינהל	יש לשקול הקמת מתקנים כאלו מסביב למעגנות
	פרטית	
הזנה מלאכותית של חול	מינהל	מימון מלא של המדינה
	פרטית	מימון חלקי (60% – 90%)
טכנולוגיות "רכות" לא מבנים	מינהל	מימון <u>מלא</u> של פיילוט בכפוף להמלצות מומחים
	פרטית	מימון <u>חלקי</u> של פיילוט בכפוף להמלצות מומחים
מבנים ימיים (שוברי גלים מכל הסוגים)	מינהל	רק לאחר שנשלול/נכשלו האפשרויות הקודמות ויש הצדקה יוצאת דופן
	פרטית	+ ללא מימון מדינה
קירות ים	מינהל	רק במקרים יוצאי דופן במיוחד
	פרטית	+ ללא מימון המדינה

11.סיכום

הדוח נולד בחטא, בצורה של מנדט מעוות המתייחס רק למצוקים, הדוח מתמקד בעיקר בדרכים להשאת הנדל"ן על המצוק. הדוח מכוון לפתרון מסוים (שוברי גלים), זאת בעוד חופי ישראל הינם שונים וכבר הוכח כי שוברי גלים אינם פתרון מתאים והינם גורמים נזק. הדוח סוקר באופן חלקי רק מעט שיטות אלטרנטיביות לשוברי גלים, הדוח לא מתייחס לאפשרות של הסרת מתקנים ימיים מזיקים, והקמת מערכות מעקף חול. הדוח לא מתייחס לנעשה בעולם המערבי, והדוח לוקה בניגוד עניינים חריף בכך שיועצו ההנדסי הינו המהנדס שמוביל את רוב הפרויקטים "לשיקום" כביכול של חופי ישראל. בעייתו הגדולה של הדוח הינה כי "הפתרון" המוצע בו הוא טיפול בסימפטום ולא בבעיה עצמה ופתרון זה סותר את חוק שמירת הסביבה החופית. מעבר לכך קבלת הדוח ע"י הולחו"ף תגביל מאוד את שיקול הדעת של הועדה בעתיד לא לאשר מבנים ימיים.

השורה התחתונה של המלצתנו הינה להתמקד ולהשקיע את המשאבים בפתרון הבעיה האמתית של חופי ישראל והיא בעיית גרעון החול, זאת על-ידי:

- הקטנת השיבושים אשר נגרמים לתנועת החול ע"י מבנים ימיים
- הוספת חול לחופים, ע"י כרייה בעומק הים או יבוא ממדינות שכנות

לסיום נאמר, עזבו את גלי הים במנוחה, גלי-הים אינם חסרי ערך, גלי-הים אינם אויבי המדינה, שצריך להפעיל נגדם ביצורים !

בברכה,

דרור עזרא

חבר מועצת העיר הרצליה

רכז תחום ים וחופים ורכז פורום השרון

העתק:

חברי הולחו"ף

כתבות קשורות:

- [מפלגת הירוקים : השר גדעון עזרא החליט המשרד להגנת הסביבה יתומך בתוכנית להרס חוף אפולוניה](#)
- [מפלגת הירוקים: המיליארדר בני שטיימינץ גרם להרס וחורבן לוואדי ארסוף. ביישוב ארסוף](#)
- [הרצליה: החוף יוקרב לטובת שימור מבצר אפולוניה](#)
- [מפלגת הירוקים הגישה עתירה נגד המועצה הארצית לבטל החלטה של ועדת ערר ולאשר הרחבת בתי קיבוץ שדות ים בקרבת החוף](#)
- ["מפלגת הירוקים" חשפה גניבת חול בנתניה](#)